

**ВАЗОРАТИ ТАНДУРУСТӢ ВА ҲИФЗИ ИҶТИМОИИ АҲОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

734025, ш. Душанбе, к. Шевченко 69. тел: (992 37) 2 21 18 35 факс: (992 37) 2 21 75 25

аз «03» 02 2020, № 1-5/723-564

ш. Душанбе

Ба сардорони раёсатҳои тандурустии Вилояти Мухтори Кӯхистони Бадахшон, вилоятҳои Суғду Хатлон ва шаҳри Душанбе, Хадамоти назорати давлатии тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, муассисаҳои ҷумҳуриявии пешгирию табобатӣ, сартабибони беморхонаҳои марказӣ, роҳбарони шабакаи муассисаҳои кӯмаки аввалияи тиббии санитарии шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ

Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба пешгирии воридоти беморҳои сироятӣ Дастурамал оид ба гузаронидани чораҳои безараргардонӣ (дезинфексионӣ) барои пешгирии беморӣ, ки коронавирусҳо боис мешаванд, Тавсияҳои қаблӣ (пешакӣ) оид ба пешгирии паҳншавии сирояти коронавируси нави 2019-nCoV дар муассисаҳои тиббӣ, Тавсияҳои муваққатӣ оид ба ташҳиси лаборатории сирояти коронавируси нави 2019-nCoV аз ҷониби Муассисаи давлатии “Пажӯҳишгоҳи тибби профилактикии Тоҷикистон” таҳия карда шудааст ва Тавсияҳои Ташкилоти умумҷаҳонии тандурустӣ барои аҳоли оид ба коҳиш додани хатари сирояти коронавируси нави 2019-nCoV барои истифода ирсол менамояд (замимаҳои 1,2,3 ва 4).

Муовини вазир

М. Камолзода

ДАСТУРАМАЛ (ИНСТРУКСИЯ)

Доир ба гузаронидани чорабиниҳои безаргардонӣ
(дезинфексионӣ) барои пешгирии бемориҳои, ки
коронавирусо боис мешаванд

Коронавирусо (оилаи *Coronaviridae*) - вирусҳои дорои РНК бо андозаашон 80-160 нм, ки пардаи липосомӣ доранд. Нисбати муковиматоварӣ ба маводи безаргардонӣ ба вирусҳои муковиматашон кам тааллуқ доранд.

Интиқоли барангезандаи беморӣ тавассути ҳавой-қатрагӣ, тамосӣ ва наҷосатӣ-дахонӣ рӯй медиҳад.

Бо мақсади пешгирӣ ва мубориза бар зидди сироятҳои, ки аз коронавирусо ба вучуд омадаанд, дезинфексияи профилактикӣ ва манбаъӣ (ҷорӣ, ниҳой) гузаронида мешавад. Барои дезинфексияи маводи безаргардонии бо тартиби муқарраршуда ба қайд гирифташуда, истифодаи карда мешавад. Дар Дастурамал оид ба истифодаи ин мавод ва тартиби безаргардонии объектҳои сироятҳои вирусӣ нишон дода шудаанд.

Барои безаргардонӣ маводро аз гурӯҳҳои гуногуни кимиёвӣ истифода бурдан мумкин аст: хлороактивӣ (намаки натрии кислотаи дихлоризотсианурӣ - дар тамаркузи (концентратсия) хлори фаъол на камтар аз 0,06%, хлорамин Б - дар тамаркузи хлори фаъол на камтар аз 3,0%), оксиген-фаъол (пероксидаи гидроген - дар тамаркузи на камтар аз 3,0%), моддаҳои фаъоли сатҳии катионӣ - пайвастагиҳои аммонии чоряки (дар тамаркузи на камтар аз 0,5%) аминҳои сеякӣ (дар тамаркузи на камтар аз 0,05%), ҳосилаҳои полимери гуанидин (дар тамаркузи на камтар аз 0,2%), спиртҳои (ҳамчун антисептикҳои пӯстӣ ва маводи безаргардонӣ барои коркарди сатҳҳои хурди рӯизаминӣ - спирти изопропилӣ дар тамаркузи на камтар аз 70%-и вазн, спирти этилӣ - тамаркузи на камтар аз 75%-и вазн). Таркиби моддаҳои фаъол дар Дастурамал барои истифодаи нишон дода мешавад.

Ҳама рӯи деворҳои дар утокҳои барои мусофирон ва кормандони фурудгоҳҳо пешбинишуда, ки ба хидматрасонии мусофирон ва бағоч машғуланд, аз ҷумла сатҳи ашёҳо, дастҳо, лавозимоти назди тиреза, дастаки дарҳо, мизҳои дар паҳлӯ, дари дастҳо, зарфҳои бемор, бозичаҳо, ихроҷ, ҳаво ва дигар объектҳои, бояд дезинфексияи карда шаванд.

Безаргардонии (дезинфексияи) профилактикӣ

Дезинфексияи пешгирикунандаи фавран пас аз хатари сар задани беморӣ бо мақсади пешгирии воридшавӣ ва паҳншавии барангезандаи беморӣ дар муассисаҳо, минтақаҳо ва ғайра оғоз мешавад. Яъне дар ҷойҳои, ки ин беморӣ ҳанӯз мавҷуд нест, аммо хатари воридшавии он аз берун вучуд дорад. Он чунин чораҳои гигиенаи шахсиро, яъне тез-тез дастро бо собун шустани ё бо антисептикҳои пӯстӣ, вентилятсияи мунтазами бино ва гузаронидани рӯбучини тар дарбар мегирад. Чорабиниҳои пас аз 5 рӯзи бартараф кардани хатари воридшавии барангезанда катъ карда мешаванд.

Безаргардонии манбаъ

Чорӣ ва ниҳоиро дар бар мегирад.

Безаргардонии чорӣ (кунунӣ) ҳангоми сар задани беморӣ дар тамоми давраи беморӣ гузаронида мешавад. Барои безаргардонии кунунӣ, маводи безаргардоние, ки дар ҳузури одамон истифода карда мешаванд, бояд хушконад. Зарфҳо, либосҳои болоии бемор, ашёи нигоҳубин бо усули ғӯтониш дар маҳлулҳои безаргардонӣ коркард карда мешаванд.

Коркарди гигиении дастҳо бо истифодаи антисептикҳо барои пӯст, ки дорои спирт мебошанд бояд пас аз ҳар як тамос бо пӯсти бемор (эҳтимолан бемор), луобпардаи он, ихроҷ, бандина, либос ва дигар ашёи нигоҳубин пас аз тамос бо таҷҳизот, мебел ва дигар ашёе, ки дар наздикии бемор ҷойгир аст, анҷом дода шавад.

Тавсия дода мешавад, ки ҳавои ҳуҷраҳоро дар ҳузури одамон бо истифодаи технология ва таҷҳизоти муқарраргардида, ки дар асоси истифодаи нури ултрабунафш (рециркуляторҳо), намудҳои мухталифи филтрҳо (аз ҷумла электрофилтрҳо) мувофиқи санадҳои методологии тасдиқшуда коркард карда мешавад.

Дезинфексияи ниҳоиро (хотимавино) дар манбаи сироятӣ пас аз баромадани беморон аз манбаъ гузаронида мешавад. Барои коркард дезинфексияҳои боэҳтимодро дар асоси пайвастагиҳои фаъоли хлор ва оксиген истифода мешаванд. Ҳангоми коркарди сатҳи ашёҳо дар биноҳо усули обёрӣ истифода карда шавад. Тавсия дода мешавад, ки ҳавои ҳуҷраҳо дар вақти набудани одамон тавассути нурҳои кушодаи ултрабунафш ва аэрозолҳои маводи дезинфексионӣ коркард карда шаванд.

Ҳама намуди корҳо бо маводи безаргардонӣ бо дастпӯшакҳои истифодаашон як ва ё якҷандкаратаи обногузар бояд иҷро карда шаванд. Ҳангоми безаргардонии ниҳой бо усули обёрӣ таҷҳизоти муҳофизати инфиродӣ истифода бурда шавад. Узвҳои нафаскашӣ бо респиратор, чашм бо айнакҳои муҳофизатӣ муҳофизат карда шаванд ё таҷҳизоти муҳофизаткунандаи инфиродии зиддиаэрозолиро бо рӯйпӯш истифода баранд.

Маводи дезинфексионӣ дар қуттиҳои истехсолкунанда, дар ҷои хушк, хунук (салқин) ва торикшудаи ҷудошуда, дастнорас аз дастрасии кӯдакон нигоҳ дошта шаванд.

Чораҳои эҳтиёткорӣ

Шаҳрвандон бояд чораҳои гигиенаи шахсиро риоя кунанд - аз ниқобҳои муҳофизатӣ истифода баранд; аз ҷойҳои серодам ва тамос гирифтани бо шахсони бемор, ки таъби баланд доранд, худдорӣ кунед.

Тадбирҳои эҳтиётӣ ҳангоми гузаронидани чораҳои безаргардонӣ ва ёрии аввал дар ҳолати тасодуфан захролудшавӣ барои истифодаи ҳар як маводи дезинфексионӣ Дастурамали мушаххас муқаррар карда шавад.

**Тавсияҳои қаблӣ оид ба пешгирии паҳншавии
сирояти коронавируси нави 2019- nCoV
дар муассисаҳои тиббӣ**

Ҳангоми ташҳиси 2019-nCoV ё гумонбарӣ ба ин беморӣ дар муассисаҳои тиббии амбулаторӣ-дармонгоҳӣ (МТАД) бемор бояд ба беморхонаи касалиҳои сироятӣ бистарӣ карда шавад.

Интиқоли беморон ба беморхона аз муассисаҳои тиббии амбулаторӣ-дармонгоҳӣ тавассути нақлиёти тиббии махсуси таъингардида амалӣ карда мешавад.

Кормандони тиб, ки ба беморони гирифтори сирояти коронавируси нави 2019-nCoV ва ба ин сироят гумонбар кумак мерасонанд, инчунин ронандагони автомобилҳои махсуси тиббӣ бояд бо таҷҳизоти инфиродии муҳофизаткунанда таъмин карда шаванд: кулоҳҳо, хилъатҳои зиддивабой (чарроҳӣ), респираторҳо (навъи NIOSH-certified N95, EU FFP2 ё амсоли ин). Ҳангоми интиқол додани беморон либоси муҳофизатии кормандони тиб пас аз ҳар як бемор иваз карда мешавад. Дар ҳолати кабинаи алоҳидаи мошинҳо ронанда бояд камзӯли болопӯш пӯшад.

Пас аз интиқол додани бемор ба беморхона, нақлиёт ва ашъе, ки ҳангоми интиқол истифода мешаванд, дар ҳудуди муассисаи тиббӣ дар ҷои махсуси бо захбуру чоҳ таҷҳизонидашуда дезинфексия карда мешавад.

Барои дезинфексия маводи безараргардонӣ, ки барои таъмини самарабахши безараргардонии сироятҳои вирусӣ иҷозат дода шудааст, мавриди истифода қарор дода шавад.

Барои безараргардонии ҳаво мавод ва усулҳои муқарраршуда тибқи тартиби ҷорӣ истифода карда мешаванд.

Дар шуъбаи қабули онҳо дезинфексияи ҷорӣ ва ниҳой гузаронида мешавад.

Дар анбор либосҳои бемор дар халтаҳои инфиродӣ дар зарфҳо ё халтаҳои пластикӣ ҷойгир карда, нигоҳ дошта мешаванд.

Ғизо барои беморон дар зарфҳои ошхона ба даромадгоҳи хидматрасонии «тоза» расонида мешавад ва дар он ҷо аз зарфҳои ошхона ба зарфҳои ошхонаи беморхонагӣ интиқол дода мешавад.

Дар ошхонаи беморхонагӣ хӯрокҳо дар зарфҳои шуъбаҳо гузошта мешаванд ва ба шуъбаи тақсимот фиристода мешаванд, ки дар он ҷо ба қисмҳо ҷудо карда баъд ба тамоми хучраҳо тақсим карда мешаванд.

Зарфҳое, ки дар он хӯрок ба шуъбаҳо оварда мешаванд, тариқи ҷӯшонидан безараргардонида ва пас аз он зарф бо табак ба дегхона интиқол дода мешавад ва дар он ҷо то тақсимоти минбаъда шуста мешавад.

Макони тақсимоти ғизо бо тамоми маводи безараргардонии партовҳои ғизо заруранд, таъмин карда мешаванд. Зарфҳои инфиродӣ пас аз ҳар қабули хӯрок безараргардонида мешаванд.

Партовҳои тиббӣ, аз ҷумла партовҳои биологии беморон (балғам, пешоб, наҷосат ва ғайра) мувофиқи талаботи санитарӣ ва эпидемиологӣ барои коркарди партовҳои тиббӣ, ки ба партовҳои дараҷаи В тааллуқ доранд, нест карда мешаванд.

Рахти хоб пас аз ҷавобдихӣ, марг ё интиқоли бемор ба камераи безараргардонӣ супорида мешавад, дар бокси махсус ва хучраи бемор безараргардонии ниҳии деворҳо, мебел, таҷҳизот, ашёи нигоҳубин гузаронида мешавад.

Дар беморхонаи касалиҳои сироятӣ, ки беморони гирифтори 2019-nCoV ҷойгиранд, режими зиддиэпидемикӣ тибқи муқаррарот барои сироятхое, ки механизми интиқоли азрозолӣ доранд, ҷорӣ карда мешавад.

Ба хона ҷавоб додани беморон пас аз пурра шифо ёфтани иҷозат дода мешавад.

Дар хучраҳои беморхонаи касалиҳои сироятӣ ҳамарӯза безараргардонии ҷорӣ ва пас аз озод шудани бино дезинфексияи ниҳӣ гузаронида мешавад.

Назорати риояи талаботи беҳатарии биологӣ дар беморхонаи касалиҳои сироятӣ аз ҷониби мутахассисони мақомоти ҳудудии Хадамоти назорати давлатии тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҚТ анҷом дода мешавад.

Ҷораҳои пешгирии 2019-nCoV дар байни кормандони тиб

Бо назардошти хатари баланди сирояти кормандони тиб иҷроиши як қатор ҷораҳои пешгирикунанда заруранд.

Роҳбарони муассисаҳои тиббӣ бояд ба кормандони тиб гузаронидани омӯзиш оид ба пешгирии паҳншавии сирояти कोरोनाвируси нави 2019-nCoV, гузаронидани ҷорабиниҳои зиддиэпидемикӣ, истифодаи таҷҳизоти муҳофизатии инфиродӣ ва ҷораҳои пешгирии инфиродиро таъмин намоянд.

Кормандони тиб, ки ба беморони сирояти कोरोनाвируси нави 2019-nCoV кумак мерасонанд дар ҳолати зарурӣ ва гумонбарӣ ба ин сироят бояд бо таҷҳизоти муҳофизати шахсӣ: кулоҳҳо, хилъатҳои зиддивабой (ҷарроҳӣ), респираторҳо (навӣи NIOSH-certified N95, EU FFP2 ё амсоли ин) таъмин карда шаванд.

Барои таъмини беҳатарии муҳити ҳаво ҷораҳо андешанд. Ҳаворо дар биноҳои муассисаҳои тиббӣ бо истифода аз восита ва усулҳои иҷозатшуда бояд безарар гардонанд.

Кормандони тиб набояд ба чашм, бинӣ, даҳон, даст, аз ҷумла бо дастпӯш даст расонанд.

Риояи гигиенаи даст бояд бо истифода аз антисептикҳои спиртӣ бари пӯст пеш аз тамос бо бемор, қабл аз ҳама гуна амалиёт, пас аз тамос бо биоматериалҳо ва ашёҳои атрофи бемор сурат гирад.

Барои кормандони соҳаи тандурустӣ, ки вазифаҳои онҳо ҷамъоварӣ ва баровардани партовҳои тиббии дараҷаи В-ро дар бар мегиранд, муҳофизати роҳҳои нафас бо респиратор зарур аст.

Ҳангоми ба пардаҳои луобӣ ё пӯст расидани маводи биологии дорои патогенаи 2019-nCoV:

- дастҳоро бо антисептики спиртдор ё машруботи спиртӣ шустан, агар

рӯй ҳифз карда нашуда бошад, пас онро бо тампони (фатила) спирти этилии 70% пок кардан лозим аст;

- пардаҳои луобии даҳон ва гулӯро бо спирти этилӣ 70% ғарғара мекунанд, маҳлули 2% кислотаи боратро ба чашм ва бинӣ мечакконанд.

Назорати саломатии кормандони тибро ташкил кардан зарур аст: ташхисҳои ҳаррӯза бо ҳароратсанҷ 2 бор дар тамоми давраи нигоҳубини беморони сирояти कोरोनाвируси нави 2019-nCoV ва дар давоми 14 рӯз пас аз тамос бо охири бемор.

Тавсияҳои муваққатӣ оид ба ташҳиси лаборатории сирояти коронавируси нави 2019-nCoV

1. Тавсияҳо барои мутахассисони лабораторияҳои ташҳисӣ ва шахсоне, ки дар муоинаи лаборатории беморони гумонбаршуда ба сирояти коронавируси нави 2019-nCoV (минбаъд ҳамчун бемории 2019-nCoV), ки дар шаҳри Ухани Ҷумҳурии Халқии Хитой ба қайд гирифта шудааст, пешниҳод карда мешавад.

2. Ташкили ташҳиси лаборатории 2019-nCoV, то огоҳии махсус, тибқи талаботи қонунгузори санитарӣ бо микроорганизмҳои гурӯҳи II патогенетикӣ амалӣ карда мешавад.

3. Дар марҳилаи кунунӣ, мафҳуми гумонбаршудаи сирояти марбут ба коронавируси нави 2019-nCoV шахсоне, ки ба Ҷумҳурии Тоҷикистон аз қаламрави кишварҳои ворид шудаанд, ки дар онҳо бемории 2019-nCoV бо нишонаҳои клиникӣ сироятҳои шадиди вирусии респираторӣ (SARS) ба қайд гирифта шудааст, инчунин беморони шӯъбаҳои касалиҳои сироятии вазнин ё респираторӣ бо этиологияи номаълум, ки пас аз сафар ба хориҷа ё пас аз тамос бо шахсоне, ки аз сафари хориҷа ба кишварҳои ворид шудаанд, дарбар мегирад.

Аломатҳои асосии бемории 2019-nCoV: ҳарорати бадан, ҳастагӣ, сулфа бо миқдори ками балғам мебошанд. Дар баробари рушди беморӣ дар баъзе беморон (тақрибан 15%) аломатҳои ба монанди нафастангӣ (диспноэ) пайдо мешаванд. Ҳарорати бадан дар зиёда аз 90% беморон, сулфай хушк - тақрибан дар 80%, фишурдашавии сина - дар зиёда аз 20% беморон ба қайд гирифта мешавад.

Натиҷаҳои таҳлили озмоишҳои клиникӣ дар марҳилаҳои аввали беморӣ метавонанд дар зиёда аз 80% беморон миқдори мӯътадил ё сатҳи пасти лейкоцитҳо ва лимфоситҳоро нишон медиҳанд.

Дар бемор метавонад сатҳи баланди ферментҳои ҷигар бошад. Дар рентгенограммаи шуш экссудатҳо бо аломати «шишаи тира»-ро мушоҳида кардан мумкин аст. Беморӣ ҳамчун як синдроми шадиди роҳи нафас зоҳир мешавад, ки аксар вақт дар шакли пневмония ба амал меоянд.

Намунаҳо аз беморон ё шахсони бо беморон дар тамосбуда барои ташҳиси лаборатории бемории 2019-nCoV гирифта мешаванд.

4. Намунаҳое, ки барои ҷамъоварӣ лозиманд [Ҷадвали 1]:

4.1. Маводи нафаскашӣ (респираторӣ)* (мазок аз болои ком ва даҳону гулӯ, балғам (агар бошад) ва/ё аспирати эндотрахеалӣ ё лаважи бронхоалвеолярӣ);

4.2. Хуноба барои ташҳиси серологӣ, намунае, ки дар давраи шадид ва

дар давраи реконвалесценталӣ гирифта шудааст (илова бар ин, ба маводи нафаскашӣ, ки агенти ҳақиқиро пас аз таҳлили серологӣ метавонад шинохт).

5. Чамъоварии маводи клиникӣ ва бастабандии онро корманди муассисаи тиббӣ, ки бо талабот ва қоидаҳои беҳатарии биологӣ ҳангоми кор ва чамъоварии маводи сироятии микроорганизмҳои гуруҳи II патогенетикӣ омӯхта шудааст, мегузаронад.

Вақти чамъоварии маводи клиникӣ хеле муҳим аст, зеро эҳтимол дорад, зеро сатҳи баланди вирус дар узвҳои нафаскашии одам дар давоми 4 рӯзи аввали пас аз пайдоиши нишонаҳои беморӣ мебошад. Намунаҳо бояд дар тӯли 3 рӯз пас аз пайдоиши нишонаҳои клиникӣ беморӣ чамъоварӣ карда шаванд.

Аз ҳар як бемор на камтар аз 3 навъи маводи клиникӣ гирифта мешаванд.

Мазок аз холигоҳи бинӣ, даҳону ҳалқ ҳатман гирифта мешаванд.

Барои ташҳиси пас аз марг, намунаҳои аутопсатҳои шуш, трахея ва испурч истифода мешаванд.

Ҳар як намунаи мавод дар контейнери алоҳидаи интиқоли ҷойгир карда мешавад.

Қадвали 1. Намунаи маводи ашхосе, ки барои ташҳиси лаборатории 2019-рCoV чамъ карда мешаванд

Навъи намуна	Талабот барои чамъоварии намунаҳо	Интиқоли намунаҳо	Шарти нигоҳдории қабл аз санҷиш	Эзоҳ
Мазок аз болои ком ва ва гулӯ	Пробиркаҳои пластикӣ ва тампон барои мазок**	4°C	:55рӯз: 4°C >5 рӯз *: -70°C	Тампонҳои болои ком ва гулӯ дар як пробирка барои зиёд намудани сарбории вирусӣ ҳатман бояд ҷойгир карда шаванд
Лаважи бронхоалвеоларӣ	Контейнери тамйизшуда	4°C	:548 соат: 4°C >48 соат *: - 70°C	Камтар ҷудо кардани намунаҳо мумкин аст
Аспирати (хучайраҳои) эндотрахеалӣ, аспирати болои ком ё моеъ аз бинӣ	Контейнери тамйизшуда	4°C	:548 соат: 4°C >48 соат *: - 70°C	
Балғам	Контейнери тамйизшуда **	4°C	:548 соат: 4°C >48 соат *: -70°C	Боварӣ ҳосил кунед, ки мавод аз роҳҳои узвҳои нафаскашӣ меояд

Бофтаҳои биопсия ё аутопсия, аз чумла шуш	Контейнери гамйизшуда бо маҳлули физиологӣ**	4°C	g4 соат: 4°C >24 соат*: -70°C	
Хуноба (ду намуна: давраи шадид ва пас аз 2-4 ҳафта пас аз давраи шадид)	Пробирка барои таксимооти хуноба (калонсолон: чамъ 3-5 мл тамоми хуни яклухт)	4°C		Давраи шадид – ҳафтаи аввали беморӣ, давраи шифоёбӣ - аз 2 то 3 ҳафта ва баъдтар
Хун (яклухт)	Пробирка		5 рӯз: 4 °C >5 рӯз *: -70 °C	Барои муайян кардани антиген, хусусан дар ҳафтаи аввали беморӣ
		4°C		
Пешоб	Зарфҳо пешоб барои чамъовари пешоб	4°C	5 рӯз: 4 °C >5 рӯз*: -70 °C	

*- дар ҳолати имконнопазир будани нигоҳдории намунаҳо бо ҳадди -70°C, онҳоро дар ҳадди на камтар аз -20°C нигоҳ доред;

** - барои интиқоли намунаҳо муҳите (среда), ки дорои иловаҳои антизамбурӯғӣ ва антибиотикӣ истифода мешаванд

Ҳолати такроран яхкунонӣ ва обшавии намунаҳоро пешгирӣ намоед.

6. Ҳама намунаҳои барои таҳқиқоти лабораторӣ чамъоваришуда бояд ҳамчун маводи сироятпазир ҳҳисобида шавад, бинобар ин кормандони тиб, ки намунаҳои клиникаро чамъоварӣ ё интиқол медиҳанд, бояд ҳангоми кор бо микроорганизмҳои гурӯҳи II-III патогенетикӣ ба талаботҳои бехатарии биологӣ қатъиян риоя кунанд.

Айни замон, манбаъҳои табиӣ ва роҳҳои интиқоли коронавируси нави 2019-nCoV маълум нестанд. Эҳтимол ҳаст, ки вирус тавассути роҳҳои нафас ва ҳангоми тамос мегузарад, инчунин роҳи гузариши начосатӣ-дахонии сирояти вирусро рад кардан намешавад.

Кормандони тиб, ки маводи намунаҳоро чамъ меоранд, бояд аз таҷҳизоти муҳофизати шахсӣ истифода баранд.

**Тавсияҳои Ташкилоти умумичаҳонии тандурустӣ
барои аҳоли оид ба коҳиш додани хатари сирояти коронавируси
нави 2019-NCOV:**

- Шустани муттасили (тез-тез) дастон бо антисептикҳои спиртӣ ё собун ва об;
- Ҳангоми сулфидан ва атсазанӣ даҳон ва бинии худро бо даст ва дастпоқунаки яккарата пӯшед - рӯймолчаи истифодашударо фавран партоед ва дастонро бишӯед;
- Аз одамоне, ки нишонаҳои табларза ва сулфа доранд, дури чустан лозим аст;
- Агар шумо ҳарорати баланд/табларза, сулфа, нафаскашии душвор дошта бошед, ба ёрии тиббӣ муроҷиат кунед ва дар бораи таърихи ҳаракатҳои худ ба муассисаҳои тиббӣ хабар диҳед;
- Ҳангоми ба бозор ва ҷойҳои, ки дар он ҳолатҳои сирояти коронавируси нав ба қайд гирифта шудаанд, аз тамоси мустақим бо ҳайвонҳои зинда дури чӯед;
- Истеъмоли маҳсулоти хом ва ё ба таври кофӣ тайёр нашудаи ҷонварон: гӯштҳои хом ё шир бояд боэҳтиёт бошанд.